

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Історичний факультет
Наукове товариство студентів та аспірантів

НОВА ТА НОВІТНЯ ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Збірник наукових праць молодих учених

**Випуск IV
Частина 3**

Київ 2016

Рецензенти:

д.і.н., проф. Капелюшний В. П.
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка)
д.і.н., проф. Мордвінцев В. М.
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

Дні науки історичного факультету: Збірник наукових молодих учених праць. — Вип. IV: у 6-х част. / Редкол.: чл.-кор. НАНУ, проф. В. Ф. Колесник (голова), доц. О. Ю. Комаренко (заст. голови) та ін. — Ч. 3. — К., 2016. — 68 с.

У збірнику вміщено матеріали молодих учених. Збірник охоплює різні галузі історичної науки. Розрахований на студентів, аспірантів, викладачів вищої школи.

Редакційна колегія: д.і.н., проф. Г. Д. Казьмирчук; д.і.н., проф. В. П. Капелюшний; чл.-кор. НАНУ, д.і.н. проф. В. Ф. Колесник (голова); к.і.н., доц. О. Ю. Комаренко (заст. голови); д.і.н., проф. А. П. Коцур; д.і.н., проф., акад. НАНУ В. М. Литвин; д.і.н., проф. В. М. Мордвінцев; І. В. Семеніст (відп. ред.); д.і.н., проф. Ставнюк; д.і.н., проф. Р. В. Терпиловський; д.і.н., проф. М. Г. Щербак; д.і.н., проф. В. І. Яровий.

© Наукове товариство студентів та аспірантів, 2016
© Колектив авторів, 2016

ЗМІСТ

НОВА ТА НОВІТНЯ ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Ботіка Т. Внутрішня торгівля у Великій Британії кін. XIX – поч. XX ст. у відображенні російських часописів.....	5
Брайлян Є. Британська колоніальна політика на Ямайці (XVII–XVIII ст.).....	6
Вавілов В. Військова операція США та її союзників і проблема виробництва наркосировини в Афганістані (2001–2005 рр.).....	6
Вірченко М. «Етичний курс» голландської колоніальної адміністрації в Індонезії.....	7
Волков Т. «Угода Страсної П'ятниці» та її значення для мирного врегулювання «ольстерської проблеми».....	8
Гайдук Р. Ставлення Німеччини до англо-бурської війни 1899–1902 рр.....	9
Гришель А. Внешнеполитическая концепция Шарля де Голля.....	10
Гусєва Н. Особливості «конфлікту поколінь» у ФРН в 1960-х рр.....	11
Діденко В. Корінне населення Канади на початку XXI ст.....	12
Дубинкина К. Будуть ли достигнуты Цели в области развития, сформулированные в Декларации тысячелетия, к 2015 г.?.....	14
Железняк І. Ядерна політика Сполучених Штатів Америки після завершення «холодної війни».....	15
Замікула М. Сучасні збройні сили країн Балтії: структура та особливості.....	15
Заплетнюк М. Загострення «кореїської проблеми» та її наслідки.....	17
Имамкулиева Э. Социально-экономические показатели арабских стран (1990–2008 г.).....	18
Іванов В. Бойові дії німецького флоту на Балтійському морі під час другої світової війни (1939–1945 рр.).....	19
Ковальський С. Кіпрська еміграція в Великій Британії: зв'язок з Батьківщиною в контексті трагічних подій 1974 р.....	19
Литвин Д. Эволюция оперативных форм вооруженной борьбы на примере Наполеоновских войн и франко-прусской войны 1870–1871 г.....	20
Лихачова О. Міжнародна політика західноєвропейських країн щодо «аншлюсу» Австрії.....	21
Логинов М. Сараевское убийство и реакция европейского общества.....	22
Лукач І. Переворот 1930 р. та прихід до влади в Бразилії Ж. Варгаса.....	23
Мочалов Є. Джерела американського неоконсерватизму та діяльність неоконсерваторів в сер. 1930-х – сер. 1970-х рр.....	24
Набока О. Особливості економічного розвитку Туреччини в період Другої республіки.....	25
Нестерова О. Практика дуалістического правління в Австро-Венгрії в 70-е гг. XIX в. в оцінці австрійських лібералів.....	26
Овчаренко В. Улоф Пальме: миротворець времен «холодної війни».....	27
Подлесний І. Міжетнічні відносини в Малайзії у 1957–1970 рр.....	28
Протасенко С. Гражданская война в Испании 1936–1939 гг. как религиозный конфликт.....	29
Прохорова О. Проблема розширення НАТО на Схід у американсько-російських відносинах (1991–1996 рр.).....	30
Пугачова Д. Ставлення шведської громадськості до сучасного інституту монархії в Швеції.....	31
Склярєнко О. Політика США щодо кубинської імміграції та її правове регулювання Вашингтоном у 1959–2009 рр.....	32
Скоробогатко В. Процес націотворення в Аргентині на рубежі XIX–XX ст.....	33
Скрипніченко М. Гладстоніанці У. Харкерт та Дж. Морлі у партійній кризі ліберальної партії Великої Британії другої половини 1890-х рр.....	33
Стаценко Т. Втілення філософських поглядів у діяльності американського президента Т. Джефферсона.....	35
Сухобокова О. Інтеграція української імміграції першої хвилі у політичні структури Канади.....	36
Тарасюта К. Проблема інквізиції в Іспанії під час війни проти Наполеона (1808–1814 рр.).....	37
Філатов М. Політика США щодо КНР в американських суспільно-політичних дискусіях кінця XX – початку XXI ст.....	38
Чусє І. Громадянська війна в Китаї 1946-1950 рр.....	38

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Бакланов А. Стратегія контррапространения как основной элемент политики США в сфере нераспространения 2001-2008 гг.....	40
Бєляєва А. Пан'європейський проект в контексті розвитку франко-німецьких відносин у міжвоєнний період.....	41
Бортников С. Мюнхенское соглашение глазами потомков.....	42
Бузань В. Позиція США та СРСР під час війни в Лівані 1982 р.....	42
Ванжула О. Польсько-німецькі відносини у 1989–2004 рр.....	43
Гавриленко І. Реформування Ради Безпеки ООН: підходи та перспективи.....	45
Ганцян Р. Позиція Національного уряду Великої Британії на Женевській конференції з роззброєння (1932–1933 рр.).....	46
Гордійчук Ю. Основні напрямки політики адміністрації Дж. Буша – молодшого стосовно України (2001–2004 рр.).....	47
Денисов С. Еволюція зовнішньополітичних концепцій Вашингтона у відносинах з Москвою з 1945 по 1991 рр.....	48
Денисюк І. Операції НАТО на Балканах в др. пол. 1990-х рр.....	49
Дєргачєва А. Немецкая «пятая колонна» в государствах «Южного конуса» как способ проникновения гитлеровской Германии на Латиноамериканский континент.....	50
Дєдович О. Політика «перезавантаження» в американсько-російських відносинах у 2009–2010 рр.....	51
Жерносекова Д. Організація білорусько-українського співробітництва на базі міжреспубліканського поділу праці в СРСР напр. 50-х – поч. 60-х рр. XX ст.....	52

Золотарьова Я. Еміграція радянських євреїв як проблема у американо-радянських відносинах за президентства Р. Ніксона у 1969–1974 рр.....	53
Клиніна Т. «Особливі» англо-американські відносини: історіографія питання.....	54
Крутько С. Британсько-радянські відносини за часів правління Н. Чемберлена.....	55
Літонінський В. Російський чинник у політиці адміністрації Б. Клінтона стосовно країн Вишеградського блоку....	56
Мартиросян А. Общественное мнение России об «армянском вопросе» глазами западных исследователей.....	57
Пруднікова О. «Шанхайське комюніке» 1972 р. як основа американсько-китайського співробітництва.....	58
Семеніст І. Місце «справи Сунагава» у вирішенні питання про законність перебування американських військ на території Японії.....	59
Сікач В. Еволюція політики східного партнерства (кінець ХХ ст. – початок ХХІ ст.).....	60
Стронина О., Осьмаков І. Пятнадцатая Духовная Миссия и ее роль в развитии православия в Китае.....	61
Струев М. Комплексные проблемы сирийско-турецких отношений.....	62
Філь В. Радянсько-китайське співробітництво 1945–1949 рр.: причинний аспект проблеми та роль СРСР у становленні КНР.....	63
Хмуляк М. (Євроінтеграційна політика лейбористського уряду Т. Блера через призму «особливих відносин» із США.....	64
Шевчук С. Британсько-німецькі відносини упродовж 1934–1936 рр.....	65
Шегда О. Роль шведського нейтралітету у підтриманні «північного балансу» в 1950–1970-х рр.....	66

США пристосуватися до багатопольярного розгортання сил в світі, більш того, використовувати Китай як самостійний полюс і противагу до СРСР в АТР в рамках концепції «балансу сил» [3, с. 133].

«Шанхайське комюніке» здійснило вирішальний вплив на подальшу політику адміністрації Р.Ніксона, ознаменувавши початок процесу дійсної нормалізації американсько-китайських стосунків після затяжного періоду конфронтації.

1. Давидов А. США – КНР: партнерство или соперничество? // Азия и Африка сегодня. – 2008. – № 6. – С. 2-9. 2. Киссинджер Г. Дипломатия. / Пер. с англ. В. В. Львова / Послесл. Г. А. Арбатова. — М.: Ладомир, 1997. — 848 с. 3. Гримська М. КНР і США: глобальне партнерство чи боротьба за домінування? // Актуальні проблеми міжнародних відносин. — 2007. — Вип. 68, ч. 1. — С. 127–135. 4. Головченко В. Китайська дипломатія: традиційні

засади й сучасність // Вісник київського ун-ту. Міжнародні відносини. – 2005. – Вип. 53, ч.2. – С. 3-12. 5. Шевчук О. Зміст, характер та шляхи в регулювання політичного статусу Тайваню у висвітлені американської політології 70-80-х років ХХ ст. // Наукові записки. Політичні науки. – 2001. – № 19. – С. 22-38. 6. Галенович Ю. Мао, Ніксон и СССР // Свободная мысль. – 2009. – № 9. – С. 129-138. 7. Залеська М. Председателя КНР Мао Цзэдуна и президента США Ричарда Никсона // Свободная мысль. – 2009. – № 9. – С. 130-137. 8. Речь Р. Никсона 3 ноября 1969г. («Доктрина Никсона») // coldwar. – Режим доступа: <http://www.coldwar.ru/conflicts/vietnam/vietnamization.php>. Назва з екрану. 9. *Kитай и актуальные проблемы мировой политики.* – М.: Наука, 1982. – 280 с.

Іван Семеніст,

Київський університет імені Бориса Грінченка

Місце «справи Сунагава» у вирішенні питання про законність перебування американських військ на території Японії

У вересні 2011 р. виповнюється 60 років із часу підписання першого американсько-японського договору безпеки та утворення американсько-японського союзу, який протягом усього цього часу є наріжним каменем у відносинах двох країн.

Витоки американсько-японського союзу слід шукати ще за часів окупації Японії, що тривала з вересня 1945 року до квітня 1952 року. Саме в цей період була прийнята Конституція Японії (вступила у дію 3 травня 1947 року), яка стала одним із найважливіших досягнень окупації. Без детального дослідження післявоєнної конституції неможливе дослідження й американсько-японського союзу безпеки, оскільки уся післявоєнна оборонна політика Японії була визначена Конституцією 1947 року.

На початку окупації, Генерал Д. Макартур та його адміністрація прийняли рішення, що якщо Японія повинна стати справді демократичною – імператор має бути позбавлений будь-якої політичної ролі, а тому Конституції Мейдзі прийнята у ХІХ столітті, має бути переглянута або змінена повністю. У січні 1946 року, переконавшись, що елітарний та авторитарний японський естемблшмент був нездатний запровадити демократичну конституцію, Д. Макартур наказав своїм співробітникам розробити проект конституції. Через тиждень, з'явилася повністю переписана конституція яка і була представлена японцям. До проекту Конституції було включено і статтю IX: «Війна як суверенне право нації невизнається. Загроза або застосування сили назавжди забороняється як засіб в регулювання суперечностей із будь-яким іншими націями. Забороняється створення армії, флоту, повітряних сил та іншого військового потенціалу. Право на ведення державою війни невизнається» [1].

Поразка у війні створила підґрунтя для сильних пацифістських настроїв в Японії, проте положення про відмову від війни, що містилося у проекті конституції не було попередньо обговорено між Д. Макартуром та колишніми японськими лідерами, які були шоковані американським варіантом конституції, який виходив за рамки їх розуміння та світогляду.

У ході обговорень проекту конституції у парламенті, Хігоші Асіда, голова конституційного комітету нижньої палати парламенту, запропонував додати до статті IX два положення. Стаття IX, у тому вигляді в якому вона існує (зі змінами Х. Асіда курсивом) зазначає:

(1) *Щиро прагнучи миру у світі, заснованого на справедливості та порядку*, японський народ назавжди відмовляється від війни як суверенного права нації, а також від загрози або застосування збройної сили як засобу вирішення міжнародних суперечок.

(2) *Для досягнення цілі, вказаної у попередньому абзаці*, ніколи у майбутньому не будуть створюватися сухопутні, морські та військово-повітряні сили, рівно як й інші засоби війни. Право на ведення державою війни не визнається [2].

Таке формулювання статті IX, що було схвалено як Д. Макартуром, так і японським парламентом, заклало основу

аргументів, що вона не зазіхає на невідемне право Японії на самооборону.

Х. Ашіда пізніше говорив, що нова фраза на початку другого абзацу зберегла невідемне право Японії на самооборону і «чітко визнається, що у статті не має безумовного зречення від військової сили». Таке трактування статті IX Конституції було далеким від загальноприйнятого в Японії, а дебати з приводу тлумачення статті IX тривають і до сьогоднішнього дня [24].

8 вересня 1951 року одразу після підписання Сан-Франциського мирного договору між Японією та США був укладений перший договір безпеки. Викликана підписанням договору безпеки хвиля антиамериканських настроїв захоплювала Японію протягом багатьох років, проте накал її поступово послаблювався, поки фактично зовсім не спав після передачі Сполученими Штатами у 1972 році островів Рюккю (Окінава) під юрисдикцію Японії. Боротьба проти ліквідації договору безпеки та американських баз на території Японії протягом більш ніж двох десятиліть, починаючи з 1951 року, слугувала для демократичних сил країни програмою їх дій та консолідувала на цій основі багато прошарків громадськості та політичні партії. Противники консерваторів (ЛДП) у японському парламенті, перш за все КПЯ, СПЯ, Комейто та інші партії, виступали з рішучою вимогою розторгнення американсько-японського союзу безпеки, повного вивозу військ та баз США з території Японії. Вони вважали «договір безпеки» таким що протирічить конституції та неодноразово робили спроби довести нелегітимність перегляду та підписання двостороннього документу.

Найбільш резонансною в Японії стала «справа Сунагава» («Сунагава дзикен»), що слугувала ще одним приводом для розгортання у країні потужного демократичного руху за вивід усіх американських військ з Японії. Суть справи полягала у тому, що в червні 1957 року сім жителів невеликого містечка Сунагава, що розташоване у передмісті Токіо, були заарештовані за звинуваченням у незаконному проникненні на американську базу Тачікава. Токійський районний суд, куди було передано справу для розгляду, рішенням від 30 березня 1959 року виправдав заарештованих, визнав їх невинуватими. Суд виніс безпрецедентну постанову про те, що дислоковані на території Японії американські війська порушують ст. 9 конституції. Оскільки американсько-японський договір безпеки може втягнути Японію у війну, він протирічить ідеї пацифізму, закладеній у конституції. Дана постановка в умовах перегляду «договору безпеки» викликало вибухонебезпечну ситуацію у відносинах Японії зі Сполученими Штатами, тому громадський обвинувач прийняв рішення, минуючи проміжну інстанцію – Вищий суд, направити апеляцію до Верховного суду для перегляду «справи Сунагава».

Перегляд затягнувся на 10 років. У постанові від 16 грудня 1969 року, коли термін дії підписання договору наближався до першого десятиліття, Верховний суд одноголосно скасував рішення першої інстанції та вимагав перегляду справи у Токій-

ському суді. Суд констатував також, що ст. 9 конституції забороняє використання військового потенціалу для ведення агресивної війни, проте заборона не поширюється на іноземні військові сили, що знаходилися в Японії, оскільки її згода згідно договору утримувати американські війська на своїй території не дає підстав вважати цей контингент японським військовим потенціалом. У зв'язку з тим, що договір безпеки був схвалений обома палатами парламенту та переданий для використання уряду Японії, Верховний суд, «приймаючи до уваги високий політичний характер договору», не наділений повноваженнями виносити офіційне рішення про його конституційність. У результаті додаткового вивчення питання суд прийшов до висновку, що утримання американських військ в Японії, що складає головну мету договору безпеки, «відповідає ст. 9 та другому абзацу ст. 98 (Укладені Японією договори та встановлені норми міжнародного права повинні неухильно виконуватися) та не може розглядатися як порушення вказаних положень або вважатися неконституційним та недійсним».

Токійський районний суд, керуючись фактично висновками Верховного суду про конституційність розміщення в Японії

військ США, визнав дійсним застосування до звинувачених спеціального закону та приговорив їх до грошового штрафу.

Разом із тим, незважаючи на рішення Верховного суду, кінець дискусії про легітимність перебування американських військ на території Японії не було покладено. Проте, надалі питання стояло не скільки про заніть перебування американських збройних сил в Японії, скільки про перегляд самої конституції 1947.

1. Japan's Constitution and Defense Policy: Entering a New Era? / Rust Deming // Strategic Forum. – #213 (November 2004). – P. 1. 2. Конституція Японії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://asiapacific.narod.ru/countries/japan/constitution_of_japan.htm. – Назва з екрану. 3. Rust Deming. – Вказ. праця. 4. Бунин В.Н. Новый этап в развитии японо-американского союза безопасности (на рубеже XX – XXI вв.). – М., 1997. – С. 15. 5. Конституція Японії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://asiapacific.narod.ru/countries/japan/constitution_of_japan.htm. – Назва з екрану. 6. Kodansha Encyclopedia of Japan. – Tokyo, 1983. – Vol.7. – P. 272a.

Віра Сікач,

Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова

Еволюція політики східного партнерства (кінець ХХ ст. – початок ХХІ ст.)

Кінець ХХ ст. для Європейського Союзу (ЄС) є новим і переломним періодом етапу розвитку і становлення. Внаслідок політичних, історичних, економічних та соціальних змін було надано імпульс стрімкому розвитку регіональної інтеграції в Європі. В його основі є усвідомлення, що лиш через співробітництво і партнерство з сусідніми країнами кожна окрема країна здатна забезпечити свої національні інтереси.

Розширення ЄС за рахунок країн Центральної та Східної Європи (ЦСЄ) в сучасній геополітиці сприймається як нагальна потреба поширення європейського контролю над визначеним геополітичним простором з поступовим набуттям перспективи геоекономічних переваг.

Можна виокремити такі основні вектори досліджень, як:

1. *Співвідношення процесів поглиблення інтеграції та розширення*: концепція часткового або поступового членства кандидатів (Д. Сіджанскі, Г. Люфер, Т. Фішер); поглинання через розширення (А. Доусон, Б. Мьоллер, А. Макаричев); концепція диференційованого членства (Р. Болдуїн); обмеженість розширення цивілізаційними кордонами (С. Ханінгтон); формування розширеного європейського політичного простору (Д. Росаті).

2. *Механізм співробітництва в політичній, економічній і у сфері безпеки*, основні складові за М. Сміотом: історичний досвід; тісні зв'язки різного характеру між країнами та суспільствами (така інтенсифікація відносин визначає термін регіоналізації); формування організаційної структури в рамках регіону, що надає останньому формального та інституційного змісту й запроваджує певні принципи поведінки в регіоні (ця політична складова є головною для регіоналізму). Численні науковці намагаються визначити характеристики регіонів та регіоналізму. Зокрема, Е. Рейн, Б. Мьоллер, А. Макаричев вирізняють старший (перша хвиля регіоналізму – 60-70-ті рр., поява регіональних угруповань та блоків в першу чергу в Західній Європі), для якого характерним є закритий тип утворення, та новий регіоналізму (90-ті роки), що відзначаються більшою відкритістю щодо набуття членства.

3. *Ліквідація інститутів планової економіки та впровадження ринкових інститутів*.

Такі дослідники, як Р. Болдуїн та Дж. Франсуа розглядають процес розширення ЄС, під кутом зору – трансформаційного процесу. Тобто приєднання повинно сприяти політичній та економічній трансформації й стимулювати розвиток країн, що приєднуються. Авторі зазначають, що стосовно загальної стратегії, першочерговим є пристосування до тих норм ЄС, які гарантують економічну дисципліну, доступ на ринки та розвиток конкурентоспроможності – складові економічного зростання та ефективності. Пристосування до вимог, які скоріш за все перетворюються на тягар для економік країн – кандидатів, повинні проводитися поступово і супроводжуватися фінансовою підтримкою з боку ЄС. В той час, як країни ЦСЄ, що нама-

гаються на бути членства в ЄС, демонструють прогрес у реформуванні політичної, економічної, торговельного сектору, інакше складається ситуація на просторі СНД, в тому числі в Росії і в Україні. На сьогодні політологи та історики звертаються до проблем еволюції політики ЄС щодо країн ЦСЄ. Серед українських, можна виокремити Н. Буренко, яка класифікувала дану проблему.

Перший етап хронологічно відповідає 1989–1993 рр., під час якого частина посткомуністських країн задекларувала намір розпочати інтегрування до єдиної Європи, а ЄС в свою чергу, проголосив готовність до пошуку форм інтеграції нових демократичних країн ЦСЄ із розробкою критеріїв вступу для країн – претендентів.

Другий етап – 1994–1998 рр. – характеризується динамікою розгортання політичного діалогу між ЄС та країнами – асоційованими членами в рамках європейських угод по асоційоване членство.

Третій етап розпочався у 1998 р. і тривав до 2004 (2007) років, що є періодом переговорів між ЄС та країнами ЦСЄ про вступ, підписання Партнерських угод, конкуренція: критеріїв, вимог, рекомендацій, розроблених Єврокомісією для кожного на основі контролю відповідності стану в внутрішніх інституціональних реформ Копенгагенським критеріям членства в ЄС.[1, с.59]

Головною політичною подією першого етапу інтеграції країн ЦСЄ регіону до ЄС стало підписання Європейських угод між ЄС та Мальтою, Кіпром, Туреччиною на початку 1970-х років. Розробка перших проектів тривала два роки і остаточний варіант проектів асоційованих угод був представлений на початку 1991 р.

Умови вступу до ЄС отримали назву Копенгагенських критеріїв і передбачають Асоційовані держави ЦСЄ, які висловили таке прагнення, можуть стати членами співтовариства. Вступ відбувається за умов, що асоційована держава бере на себе обов'язки членства, задовольнивши ці вимоги, передбачають: стабільність інститутів, що є гарантими демократії, верховенство права меншин; існування ефективної ринкової економіки, а також спроможність витримати конкурентний тиск та дію ринкових сил в межах ЄС; здатність взяти на себе зобов'язання членства включаючи виконання завдань політичного, економічного та валютного союзу [2, с.74]. В Копенгагені Європейською Радою започатковано й інший важливий процес – інституціональної організації задекларованих взаємин ЄС та країн-кандидатів на вступ, складовими елементами якої були визначені: Асоційовані ради, що мають розглядати стан адаптації асоційованих членів до стандартів ЄС; Асоційовані комітети, на яких покладено завдання відстежувати питання впровадження Європейських Угод; спільні парламентські комітети з питань обговорення законотворчої діяльності в країнах – асоційованих членах. Таким чином, завер-